

BUGUPFARWA YA MULAYO WA THUTHUWEDZO YA TSWIKELO YA MAFHUNGO (PAIA)

Yo dzudzanywa hu tshi tevhelwa Tshiteńwa 14 tsha
mulayo wa PAIA, wa ńwaha wa 2000 (Mulayo 2 wa
2000), u ya nga he wa khwiniswa ngaho.

DATUMU YA NZUDZANYO: 11/11/2024
DATUMU YA NDOVHOLOLO: 18/11/2024

government
communications

Department:
Government Communication and Information System
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

ZWI RE NGOMU

1.	MUTEVHE WA MAIPFITSHIKHAU NA AKHIRONIMI	2
2.	TSHIPIKWA TSHA IYI BUGUPFARWA YA PAIA	2
3.	U VHUMBWA HA GCIS	3
4.	TSHIVHUMBEO TSHA GCIS NA MISHUMO YA HONE	4
4.3	TSHUMELO DZA TSHIIMISWA	4
4.4	U KUVHANGANYWA NA U PHADALADZWA HA MAFHUNGO	5
4.5	TSHUMISANO YA VHUKATI HA MIHASHO NA NDANGULO YA VHASHELAMULENZHE	5
5.	ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUKWAMANI ZWA NDEME ZWA NGA HA TSWIKELWA YA MAFHUNGO A GCIS	6
6.	TSHALUTSHEDZO YA VHUKANDO HOŦHE VHUNE HA NGA DZHIELWA GCIS KHA ZWE YA ITA KANA ZWE YA KUNDELWA U ITA	7
7.	TSUMBAMAITELE YA NGA HA KUSHUMISELE KWA MULAYO WA PAIA WA NWAHA WA 2000 KHATHIHI NA URI BUGUPFARWA IYI I NGA SWIKELWA HANI	10
8.	TSHALUTSHEDZO DZA MAFHUNGO ANE TSHIIMISWA TSHA VHA NA REKHODO DZA HONE NA TSHAKA DZA REKHODO DZINE GCIS YA VHA NADZO	12
9.	TSHAKA DZA REKHODO DZA GCIS DZINE DZA WANALA MUTHU A SONGO RANGA U ITA KHUMBELO YA TSWIKELWA YADZO	14
10	TSHUMELO DZINE DZA NETSHEDZWA VHADZULAPO NGA VHA GCIS NA NDILA DZA U WANA TSWIKELWA YA TSHUMELO DZENEDZO	14
11.	U DIDZHENISA HA VHADZULAPO KHA MUSHUMO WA U BVELEDZA MBEKANYAMAITELE KANA U SHIMISWA HA MAANDA KANA U ITWA HA MISHUMO YO TEAHO NGA GCIS	15
12.	U SHUMISWA HA ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUNE	15
13.	U WANALA HA IYI BUGUPFARWA	17
14.	U KHWINIFHADZWA HA BUGUPFARWA	17

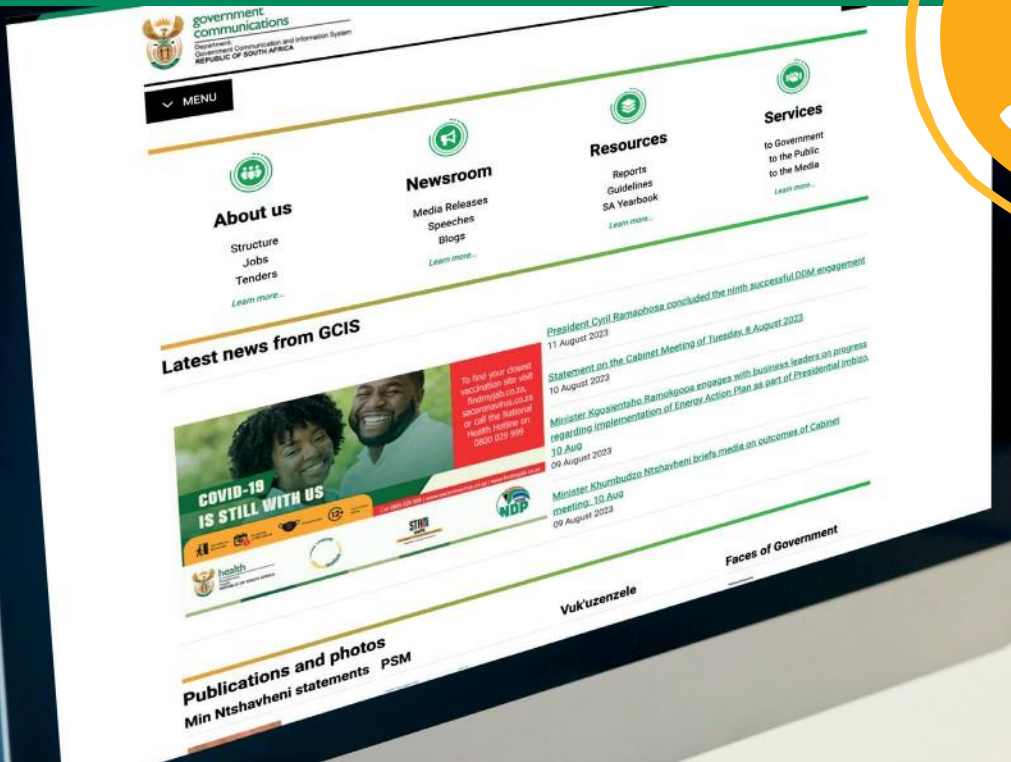
1. MUTEVHE WA MAIPFITSHIKHAU NA AKHIRONIMI

1.1	CFO	Muofisiri Muhulwane wa zwa Masheleni
1.2	DG	Mulangi Muhulu
1.3	DDG	Muthusamulangi Muhulu
1.4	GCIS	Sisteme ya Mafhungo na Vhudavhidzani ha Muvhuso
1.5	GITO	Ofisi ya Muvhuso ya Thekhinolodzhi ya Mafhungo
1.6	Minista	Minista vha Mhasho wa Vhulamukanyi na Tshumelo dza Vhululamisi
1.7	PAIA	Mulayo wa Thuthuwedzo ya Tswikelo ya Mafhungo, wa nwaha wa 2000 (Mulayo 2 wa 2000), u ya nga he khwinifhadzwa ngaho
1.8	PAJA	Mulayo wa Thuthuwedzo ya Ndangulo Yavhudi, wa nwaha wa 2000 (Mulayo 3 wa 2000)
1.9	PLL	Vhukwamani ha Muvhuso Wapo na wa Vundu
1.10	POPIA	Mulayo wa Tsireledzo ya Zwidombedzwa zwa Vhune, wa nwaha wa 2013 (Mulayo 4 wa 2013)

2. TSHIPIKWA TSHA IYI BUGUPFARWA YA PAIA

2.1. Hei Bugupfarwa ya PAIA i do thusa vhadzulapo kha u:

- 2.1.1. sedza lushaka lwa rekhodo dzine dza nga vha dzi tshi khou wanala zwazwino kha GCIS, hu songo ranga u vha na thodea ya u tea u thoma wa tevhedza maitele o teaho a u ita khumbelo ya PAIA;
- 2.1.2. pfesesa maitele a u ita khumbelo ya tswikelo ya rekhodo ya GCIS;
- 2.1.3. wana zwidombedzwa zwothe zwa vhukwamani zwo teaho zwa vathu vhane vha do thusa vhadzulapo nga rekhodo dzine vha khou tama u dzi swikela;
- 2.1.4. divha nga ha maga othe o teaho a khumbelo dza tswikelo ya rekhodo ane a vha hone kha vha ha GCIS phanda ha musu u tshi nga kwama Mulangi wa Mafhungo kana kotho;
- 2.1.5. talutshedza tshumelo dza GCIS dzine dza netshedzwa vhadzulapo na uri vha nga dzi swikela hani;
- 2.1.6. talutshedza tsumbamaitele ya nga ha kushumisele kwa PAIA na uri i nga swikelwa hani, sa zwe ya khwinifhadzwa ngaho nga Mulanguli wa Mafhungo;
- 2.1.7. talutshedza arali muhasho u tshi do shumisa zwidombedzwa zwa vhone, tshipikwa tsha u shumiswa ha zwenezwo zwidombedzwa zwa vhone khathihi na thalutshedzo ya lushaka lwa zwidombedzwa na mafhungo kana lushaka lwa mafhungo ane a elana na zwenezwo;
- 2.1.8. u divha arali GCIS yo diimisela u pfukisela kana u shumisa zwidombedzwa zwa vhone nga nda ha mikano ya shango la Afrika Tshipembe khathihi na vhanganedzi kana lushaka lwa vhanganedzi vhane zwidombedzwa izwo zwa vhone zwa nga netshedzwa khavho; na
- 2.1.9. u divha arali GCIS i na maga o teaho a zwa vhutsireledzi u itela u vhona uri hu khou vha na tshiphiri, u fulufhedzea na u wanala ha zwidombedzwa zwa vhone zwine zwa khou tea u shumiswa.

3. U VHUMBWA HA GCIS

3.1. GCIS ndi muhasho wa lushaka wa Muvhuso wa Riphabuliki ya Afrika Tshipembe we wa vhumbwa hu tshi tevhedzwa Mulayo wa Tshumelo dza Muvhuso wa ñwaha wa 1994. Ndayotewa ya Riphabuliki ya Afrika Tshipembe ya ñwaha wa 1996 ndi yone thikho khulwane ya u vhumbwa ha GCIS.

Tshiteñwa 195(1)(g) tsha Ndayotewa ya Riphabuliki ya Afrika Tshipembe ya ñwaha wa 1996 tshi sumbedza uri, “Ndaulo ya Muvhuso i tea u tshimbidzwa hu tshi tevhedzwa maitete na milayo ya demokirasi zwine zwa vha hone kha Ndayotewa, hu tshi katelwa na fhungo ja uri: **hu tea u tũtũwedzwa maitete a u vha khagala nga u ñetshedza vhadzulapo mafhungo a swikeleaho, nga tshifhinga nahone ane a vha ngoho.**”

Nga ñwaha wa 1998, tshiimiswa tsha Tshumelo ya zwa Vhudavhidzani ya Afrika Tshipembe tsho swika he tsha fhaladzwa lwe nga murahu ha vho vhumbwa GCIS nga Khabinethe, hezwi zwo vha zwo ñitika nga maanãa nga themendelo dza muvhigo wa Tshigwa tsha Mushumo tsha nga ha Vhudavhidzani ha Muvhuso (Comtask: 1996: 58).

3.2. Zwipikwa/Vhudifhinduleli

3.2.1. Vhudifhinduleli vhuhulwane ha GCIS ndi u tũtũwedza uri hu vhe na milaedza ya muvhuso i pfalaho khathihi na u davhidzana na vhadzulapo nga tshifhinga nga ha mbekanyamaitete dza muvhuso, pulane, mbekanyamushumo na mvelaphandã.

Kha ndingedzo dzayo dza u vhea zwilinganyi zwo teaho khathihi na u tũtũwedza u tevhedzwa hazwo hu tshi itelwa sisteme ya zwa vhudavhidzani ha muvhuso ho khwañhaho, muhasho wa GCIS u ñanganya mihasho, mavunãu na mimasipala u itela u vha thusa uri vha kone u davhidzana khwine, u vhona uri vhatu vha khou vha na ñivho khathihi na u vha maanãafhadza uri vha kone u ita zwa vhumavhelesi, vhusengulusi khathihi na u shela mulenzhe kha demokirasi yashu.

4. TSHIVHUMBEO TSHA GCIS NA MISHUMO YA HONE

4.1. TSHIVHUMBEO

GCIS i na komiti dzi tevhelaho:

- Khorotshitumbe;
- Komiti ya Ndaulo;
- Komiti ya zwa Mbalelano;
- Komiti ya zwa Mbalelano ya Ngomu na Khohakhombo;
- Komiti ya Ndaulo ya Khohakhombo ya Bindu;
- Komiti ya Tshandukiso ya Muhasho;
- Komiti ya zwa Vhudifari;
- Komiti ya zwa Kutshimbidzele kwa Ndaulo ya Mvelaphanda ya Bindu;
- Komiti ya zwa Kutshimbidzele kwa Ndaulo ya Mafhungo na Thekhinolodzhi;
- Komiti ya Mutakalo na Vhutsireledzi Mushumoni;
- Komiti ya Matshimbidzele a zwa Vhutsireledzi;
- Foramu ya Ngangulo ya Muofisiri Muhulwane wa zwa Masheleni (CFO);
- Komiti ya zwa Vhuvhava na Ndozwo;
- Komiti ya Mugaganyagwama;
- Komiti ya Khaṭhulo ya Khwevhophikhisano; na
- Komiti ya zwa Vhuendi ha Mimosoro ho Sabusidaizwaho.

4.2. OFISI YA MULANGI MUHULU (ODG)

Tshipikwa: U netshedza vhurangaphanda ha maimo a nṭha khathihi na kutshimbidzele kwa vhudavhidzani ha muvhuso.

MISHUMO:

- (i) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha tshumelo dza thikhedzo ya tshiimiswa.
- (ii) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha zwa u shumiswa na u phadaladzwa ha mafhungo.
- (iii) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha tshumisano ya vhukati ha mihasho na ndaulo ya vhashelamulenzhe.
- (iv) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha tshumelo dza ndaulo ya zwa masheleni dzo ṭangelaho.
- (v) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha tshumelo dza zwa mbalelano ya nga ngomu.
- (vi) U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha zwa mavhusele, khohakhombo na ndaulo ya vhufhulufhedzei.

ODG yo vhumbe nga:

4.2.1. Ofisi ya Muofisiri Muhulwane wa zwa Mbalelano.

4.2.2. Ofisi ya CFO.

4.3. TSHUMELO DZA TSHIIMISWA

Tshipikwa: U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha tshumelo dza thikhedzo ya tshiimiswa.

MISHUMO:

- (i) U langa zwa u netshedzwa ha ndangulo yo khwaṭhaho na dzisisteme.
- (ii) U netshedza tshumelo dza zwa vhashumi dzo khwaṭhaho nahone dzo shandukiswaho.
- (iii) U langa zwa u netshedzwa ha sisteme dza ndangulo ya mafhungo na thekhinolodzhi.
- (iv) U netshedza tshumelo ya zwa mulayo yo fhelelaho kha muhasho.
- (v) U netshedza tshumelo dza zwa vhudavhidzani ha nga ngomu.

Davhi ili lo vhumbe nga khethekanyo dzi tevhelaho:

- Vhashumi na Thikhedzo ya Tshiimiswa
- GITO
- Pulane na Mashumele a Tshiimiswa
- Tshumelo dza zwa mulayo.

4.4. U KUVHANGANYWA NA U PHADALADZWA HA MAFHUNGO

Tshipikwa: U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha zwa u kuvhanganya na u phadaladza mafhungo.

MISHUMO:

- U bveledza mafhungo a zwa muhasho.
- U ita thoḁisiso hu tshi shumiswa vhanetshedzi vha tshumelo vho diimisaho nga vhoṭhe dza u sengulusa ndila ine muvhuso wa tea u tandulula ngayo thaidzo dza thoḁea dza mafhungo nga vhadzulapo.
- U netshedza tshumelo dza u renga tshikhala tsha u ita khunguwedzo kha nyandadzamafhungo nga vhumzhi khathihi na tshumelo dza vhubveledzisi ha nyandadzamafhungo kha muvhuso.
- U bveledza mbekanyamaitele dza muvhuso, milayo na maitele zwine zwa tikedza zwa u bveledza ha vhudavhidzani ha muvhuso, dzinakhwevho la lushaka na nyandadzamafhungo dza tshitshavha.

Davhi ili lo vhumbe nga khethekanyo dzi tevhelaho:

- Zhendedzi la Tshumelo dza Vhudavhidzani
- Tsenguluso ya Thoḁisiso na Tshumelo dza Ndivho
- Zwibveledzwa na Mbekanyamaitele
- Mveledziso ya Mbekanyamaitele, Tsenguluso na Liedza la Maraga.

4.5. TSHUMISANO YA VHUKATI HA MIHASHO NA NDANGULO YA VHASHELAMULENZHE

Tshipikwa: U netshedza vhurangaphanda ho khwaṭhaho kha zwa tshumisano ya vhukati ha mihasho na ndangulo ya Vhashelamulenzhe.

MISHUMO:

- U ranga phanda na u tuthwedza tshumisano na vhudavhidzani vhukati ha mihasho na nyandadzamafhungo.
- U netshedza vhudavhidzani ho khwaṭhaho, vhumulani, tshumisano na thikhedzo kha tshigwada tsha mihasho i fanaho.
- U vbona uri hu khou netshedzwa *National Communication Strategy Framework* kha mavundu u itela uri hu vhe na u elana ha mishumo.

Davhi ili lo vhumbe nga:

- Vhumavhelesi ha Tshigwada tsha Mihasho: Sekhithara dza Ikonomi, Vhumindudzi, Mishumo na Mveledziso ya Themamveledziso (ESIEID); Vhumamukanyi, Thivhelo ya Vhugvehenga na Vhumireledzi (JCPS); Tshumisano ya Dzitshaka, Tshigwada tsha mihasho ya zwa Mbambadzo na Vhumireledzi (ICTS);
- Vhumavhelesi ha Tshigwada tsha Mihasho: Thuso ya zwa Matshilisano, Mveledziso ya Tshitshavha na Vhumu (SPCHD); Mavhusele, Vhumoni ha mashumele a Muvhuso na zwigwada zwa Mveledziso ya Tshiimiswa (GSCID);
- Vhudavhidzani na vha Nyandadzamafhungo; khathihi na
- Vhumamani ha Mavundu na Mivhusoyapo (PLL).

5. ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUKWAMANI ZWA NDEME ZWA NGA HA TSWIKELO YA MAFHUNGO A GCIS

5.1. Muofisiri wa zwa Mafhungo

Dzina: Mufumakadzi Vho Nomonde Mnukwa
 Luṭingo: 012 473 0264
 Imeili: saadia@gcis.gov.za kana dg@gcis.gov.za

5.2. Vhathusamuofisiri wa zwa Mafhungo

Dzina: Mufumakadzi Vho Liepollo Monaheng
 Luṭingo: 012 473 0346
 Imeili: liepollo@gcis.gov.za

Dzina: Vho Michael Currin
 Luṭingo: 012 473 0164
 Imeili: michael@gcis.gov.za kana mammie@gcis.gov.za

Dzina: Vho Sathasivan Vandayar
 Luṭingo: 012 473 0304
 Imeili: terry@gcis.gov.za kana rivaash@gcis.gov.za

Dzina: Vho Sandile Nene
 Luṭingo: 012 473 0066
 Imeili: sandilen@gcis.gov.za kana eben@gcis.gov.za

5.3. Zwidodombedzwa zwa vhukwamani zwa nga ha tswikelo ya mafhungo nga u angaredza.

Imeili: A HU NA

5.4. Ofisi Khulwane ya Lushaka

Aḡirese ya Poswo: Private Bag X745, Pretoria, 0001

Aḡirese ya Fhethu: Tshedimoseetso House
 1035 Cnr Francis Baard and Festival streets Hatfield,
 Pretoria, 0083

Luṭingo: 012 473 0000/1
 Imeili: A HU NA
 Webusaithi: www.gcis.gov.za

6. THALUTSHEDZO YA VHUKANDO HO THE VHUNE HA NGA DZHELWA GCIS KHA ZWE YA ITA KANA ZWE YA KUNDELWA U ITA

6.1. Khaṭhululo dza nga ngomu dza u hanedzana na tsheo ya Muofisiri wa Mafhungo wa GCIS

- 6.1.1. Muhumbeli u na pfanelo ya u ita khumbelo ya khaṭhululo kha Minista nga ha tsheo ya Muofisiri wa zwa Mafhungo arali khumbelo yawe ya mafhungo yo haniwa.
- 6.1.2. Arali Muofisiri wa Mafhungo a tshi nga kundelwa u fhindula khumbelo ya tswikelo ya mafhungo vhukati ha tshifhinga tsha maḍuvha a 30 kana nga murahu ha tshifhinga tsho engedzwaho, uyo muhumbeli wa iyo tswikelo a nga ita khumbelo ya khaṭhululo ya nga ngomu hu tshi tevhelwa maitete e a sumbedziswa kha ino bugupfarwa phanda ha musi uyo muhumbeli a tshi nga kwama Mulanguli wa Mafhungo kana Khothe ya zwa mulayo.
- 6.1.3. Muthu wa vhuraru a nga ita khumbelo ya khaṭhululo ya nga ngomu kha tsheo ya Muofisiri wa Mafhungo wa GCIS ya uri khumbelo yawe ya tswikelo i tendelwe.
- 6.1.4. Khumbelo ya khaṭhululo ya nga ngomu i tea u itwa hu tshi shumiswa fomo yo teaho ine ya vha Fomo 4 i re kha Anekhitsha A musi hu tshi tevhedzwa milayo ya PAIA:
 - Hu sa athu fhela maḍuvha a 60;
 - Arali hu na ṭhoxea ya uri hu range u vha na ndivhadzo kha muthu wa vhuraru, kha tshifhinga tsha maḍuvha a 30 nga murahu ha musi ho no ṭetshedzwa ndivhadzo kha muthu ane a khou ita iyo khumbelo ya khaṭhululo khayoy kana
 - Arali hu sa ṭodei uri hu vhe na ndivhadzo kha muthu ane a khou ita khumbelo ya khaṭhululo, nga murahu ha musi ho no dzhiwa tsheo, i tea u ṭetshedzwa kana u rumelwa kha Muofisiri wa Mafhungo wa GCIS;
 - Hu tea u ṭaluswa mafhungo ane a khou itelwa khumbelo ya khaṭhululo khatihi na u bvisela khagala zwiitisi zwa khaṭhululo yeneyo nahone hu nga katelwa na mafhungo maṭwe na maṭwe o teaho ane a ḍivhiwa nga uyo muhumbeli wa khaṭhululo;
 - Arali, nga nṇa ha phindulo yo tou ṇwalwaho, muhumbeli wa khaṭhululo a vha a tshi khou tama u ḍivhadzwa nga ha tsheo ya iyo khaṭhululo ya nga ngomu nga inwe ṇḍila, u tea u bvisela khagala ṇḍila yeneyo ine a khou tama u ḍivhadzwa ngayo khatihi na u ṭetshedza zwidombedzwa zwo teaho u itela uri a koneha u ḍivhadzwa zwavhuḍi nga yeneyo ṇḍila;
 - Arali zwo tea, khumbelo iyo i tea u tshimbila khatihi na mbadelo dza u ita khumbelo ya khaṭhululo dzo tiwaho nahone u tea u bvisela khagala aḍirese ya poswo kana nomboro ya fekisi; nahone
 - Arali khumbelo ya khaṭhululo ya nga ngomu yo itwa nga murahu ha u fhela ha tshifhinga tshe tsha ambiwa nga hatsho, vha maandḍalanga o teaho vha tea uri nga murahu ha musi ho kona u sumbedziswa zwiitisi zwi pfalaho, vha tendele zwa u itwa ha khumbelo iyo ya khaṭhululo u lenga.
- 6.1.5. Arali Minista vha tshi nga hana zwa u itwa ha khumbelo ya khaṭhululo u lenga, vha tea u ṇea ndivhadzo ya tsheo yeneyo kha muthu ane a khou ita khumbelo ya khaṭhululo ya nga ngomu. Muhumbeli ane a khou ita khumbelo ya khaṭhululo ya nga ha u hanelwa ha khumbelo yawe ya tswikelo, u tea u badela mbadelo dzo tiwaho dza yeneyo khumbelo yawe ya khaṭhululo (arali dzi hone).

6.1.6. Arali hu tshi tea u itwa mbadelo dzo tiwaho dza khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu, tsheo nga ha yeneyo khatshululo ya nga ngomu i nga fhiriselwa phanda u vhuya u swikela hu tshi itwa mbadelo yeneyo. U ya nga hune zwa nga konadzea ngaho kana hu sa athu fhela maquvha a u shuma a 10, nga murahu ha u tangedza khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu, Muofisiri wa Mafhungo wa GCIS u tea u rumela kha Ministha:

- Khumbelo ya yeneyo khatshululo ya nga ngomu khatshihi na zwiitisi zwa tsheo yo dzhiwaho; na uri
- Arali khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu i tshi khou lwa na zwa u hanelwa kana u netshedzwa ha khumbelo ya tswikelo, hu tea u vha na madzina, adirese ya poswo, imeili, nomboro ya lutingo na nomboro ya fekisi, kana zwenezwo zwine zwa khou wanala, zwa muthu muñwe na muñwe wa vhuraru ane a tea u qivhadzwa nga ha khumbelo yeneyo.

6.1.7. Ministha vha tea u dzhia tsheo nga ha khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu hu sa athu fhela maquvha a 30 nga murahu ha u tangedzwa ha yeneyo khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu nga Muofisiri wa Mafhungo wa GCIS.

6.1.8. Hu na maitele a tevhelaho ane vthatu vha nga a shumisa musu vha tshi vhiga kana u tandulula thaidzo ya vkhakhi vhune ha khou vhone vhu hone, zwiito zwi songo teaho kana zwi siho mulayoni zwa vhaofisiri kana u kundelwa u ita zwo teaho nga GCIS kana muñwe wa vhashumi vhayo:

6.2. Maitele a u vhiga kana u dzhia vhukando

6.2.1 Vhukando vhune ha nga dzhiwa kha mulandu wa zwiñwe zwiito zwe zwa itwa kana u kundelwa u ita zwo teaho hu tshi tevhelwa mulayo wa PAIA wa ñwaha wa 2000: Maandlanga a khatshululo ya nga ngomu zwi tshi ambelwa kha uno Mulayo ndi Ministha Ofisini ya Phresidennde. Nga murahu ha u tevhedza vhukando hothe ho teaho ha khumbelo ya khatshululo ya nga ngomu, hu nga konaha u itwa khumbelo kha kotho (Tshiteñwa 78 u swika 82).

Muthu a nga rumela mbilahelo dzawe dza nga ha mafhungo a u pfukwa ha mulayo wa tsireledzo ya zwidodombedzwa zwa vhuñe kha Mulangi wa Mafhungo u ya nga Mulayo wa Tsireledzo ya Zwidodombedzwa zwa Vhuñe (POPIA), wa ñwaha wa 2013 (Mulayo 4 wa 2013).

6.2.2 Mushumi wa tshumelo dza muvhuso a nga rumela mugwalabo kana mbilahelo yawe ya nga ha nyito kana u kundelwa u ita zwo teaho uri i todisiswe nga vha Khomishini ya Tshumelo dza Muvhuso (Tshiteñwa 35 tsha Mulayo wa Tshumelo dza Muvhuso, wa ñwaha wa 1994 (Mulayo 103 wa 1994).

6.2.3 Muthu a nga shumisa vhukando ha zwa vhashumi musu zwi tshi ða kha nyito dza tshiofisi kana u kundelwa u ita zwo teaho arali nyito dzenedzo dzi tshi elana na zwa vhashumi, dzine dza vha u sa andana nga ha pfanelo (Mulayo wa Tshumelo dza Muvhuso wa 1994, na Mulayo wa Vhushaka ha zwa Vhashumi, wa ñwaha wa 1995 [Mulayo 66 wa 1995]).

7. Muthu a nga livhisa mbilahelo dzawe kha muṭoli wa zwa vhashumi dza nga ha u pfukhwa ha Mulayo wa Nyimele dza Mutheo dza zwa Mishumo, wa ṅwaha wa 1997 (Mulayo 75 wa 1997) Tshiteṅwa 78(1)(a) kana Mulayo wa Ndinganelo ya zwa Mushumo, wa ṅwaha wa 1998 (Mulayo 55 wa 1998) Tshiteṅwa 34(e).
8. Muthu a nga livhisa mbilahelo yawe kha Mutsireledzi wa Tshitshavha ya nga ha zwiito zwa muofisiri zwine zwa khou humbulelwa uri a zwo ngo tea kana a zwiho mulayoni kana u kundelwa hawe u ita zwo teaho (Ndayotewa ya Riphabuḽiki ya Afrika Tshipembe, ya ṅwaha wa 1996 na Mulayo wa Mutsireledzi wa Tshitshavha, wa ṅwaha wa 1994 (Mulayo 23 wa 1994).
9. Muthu a nga livhisa mbilahelo yawe kha vha Khomishini ya Pfanelo dza Vhuthu ya Afrika Tshipembe dzi kwamaho nyito ya tshiofisi kana u kundelwa u ita zwo teaho zwine zwa khou humbulelwa uri zwo vha u pfuka mulayo, kana zwi vha mishushedzo ya pfanelo dza vhuthu dza ndeme (Mulayo wa Khomishini ya Pfanelo dza Vhuthu, wa ṅwaha wa 1994 (Mulayo 54 wa 1994).
10. U itela uri muthu a tsireledzwe kha u dzhielwa vhukando nge a dzumbulula mafhungo a elanaho na vhuḽifari vhu si havhuḽi kana vhu siho mulayoni nga mutholi wawe kana vhaṅwe vhashumi ngae, muthu onoyo a nga tevhedza maitele a u dzumbulula mafhungo kha Mulayo wa Nzumbululo dzo Tsireledzwaho, wa ṅwaha wa 2000 (Mulayo 26 wa 2000).
11. Muthu a nga shumisa maṅwe maga a zwa mulayo u fana na u thoma maitele a tsenguluso ya zwa vhulamukanyi kha zwiito zwa vhulangi u ya nga Mulayo wa T̥huṬhuwedzo ya Maitele a Pfalaho (PAJA), wa ṅwaha wa 2000 (Mulayo 3 wa 2000).

a. Vhuṅwe vhukando ha thikhedzo

- Muthu a nga hambela zwiitisi zwa tsheo ya zwa vhulangi yo dzhiiwaho u ya nga mulayo wa PAJA wa ṅwaha wa 2000 (Tshiteṅwa 5).
- Muthu a nga hambela tswikelo ya rekhodo dza muhasho wa muvhuso kana tshiṅwe tshiimiswa tsha muvhuso u ya nga mulayo wa PAIA (Tshiteṅwa 11).

b. Vhuḽifhinduleli ha u vhiga

- Mushumi u ḽo tea u vhiga nga u ṭavhanya zwiito zwa vhukwila, vhuaga, tshidivhano, ndangulommbi khathihi na zwiṅwe zwiito zwoṭhe zwine zwa vha u pfukwa ha mulayo muṅwe na muṅwe (hu tshi katelwa na mulandu wa vhugevhenga) kana zwine zwa sa vhe zwavhuḽi kha vhadzulapo zwe a zwi vhona nga tshifhinga tsha musi a tshi kha ḽi shuma heneḽho kha tshumelo ya muvhuso (Mulayo 13(e) wa Mulayo ya Tshumelo dza Muvhuso wa ṅwaha wa 2016).
- Vhuḽifhinduleli ha mutholi na mutholiwa muṅwe na muṅwe ha u dzumbulula zwiito zwa vhugevhenga khathihi na vhuḽifari vhuṅwe na vhuṅwe vhu songo ḽaho mushumoni, nahone vhu khwaṭhisa Mulayo wa Nzumbululo yo Tsireledzeaho wa ṅwaha wa 2000 (Madzheni).

7. TSUMBAMAITELE DZA NGA HA KUSHUMISELE KWA MULAYO WA PAIA WA NWAHA WA 2000 KHATHIHI NA URI BUGUPFARWA IYI I NGA SWIKELWA HANI

- 7.1. Mulangi wa Mafhungo, u ya nga Tshiteŋwa 10(1) tsha PAIA, o ita uri iyi Tsumbamaitele yo vusuluswaho ya nga ha kushumisele kwa PAIA (“Tsumbamaitele”), i wanale nga kha tshivhumbeo na ndila zwo leluwaho nahone i vhaleaho, sa zwine zwa nga tḱoḱea ngaho nga muthu ane a tama u shumisa pfanelo dzawe dziŋwe na dziŋwe sa zwe zwa sumbedziswa kha mulayo wa PAIA na wa POPIA.
- 7.2. Tsumbamaitele i khou wanala nga nyambo dzoṱhe dza tshiofisi.
- 7.3. Tsumbamaitele yo sumbedziswaho afho nṱha i na ṱhalutshedzo dza:
 - 7.3.1. mafhungo a nga ha PAIA na POPIA;
 - 7.3.2. aḱirese ya poswo na ya tshiṱaraṱa, nomboro ya luṱingo na ya ofisi, na zwi tevhelaho arali zwi hone, aḱirese ya poswo ya eḽekhithironiki (imeji) ya:
 - 7.3.2.1. Muofisiri wa Mafhungo a tshiimiswa tshiŋwe na tshiŋwe tsha muvhuso, na
 - 7.3.2.2. Muthusamuofisiri wa Mafhungo ufho na ufho wa tshiimiswa tshiŋwe na tshiŋwe tsha muvhuso na tsha phuraivethe tsho tiwaho u ya nga Tshiteŋwa 17(1) tsha mulayo wa PAIA¹ wa nwa ha 2000 na Tshiteŋwa 56 tsha mulayo wa POPIA² wa nwa ha 2013;
 - 7.3.3. maitele na tshivhumbeo tsha khumbelo ya:
 - 7.3.3.1. tswikelo kha rekhodo ya tshiimiswa tsha lushaka tshe tsha ambiwa nga hatsho kha Tshiteŋwa 11³; na
 - 7.3.3.2. tswikelo kha rekhodo ya tshiimiswa tsha phuraivethe tshe tsha ambiwa nga hatsho kha Tshiteŋwa 50⁴;
 - 7.3.4. thuso ine ya khou wanala kha Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha muvhuso u ya nga mulayo wa PAIA wa nwa ha 2000 na POPIA wa nwa ha 2013;
 - 7.3.5. thuso ine ya wanala kha Mulanguli wa Mafhungo u ya nga mulayo wa PAIA wa nwa ha 2000 na wa POPIA wa nwa ha 2013;
 - 7.3.6. vhukando hoṱhe ha zwa mulayo vhune ha vha hone vhu elanaho na nyito kana u kundelwa u ita zwo teaho musi ho sedzwa pfanelo kana mushumo wo vhwaho kana wo hweswaho kha mulayo wa PAIA wa nwa ha 2000 na wa POPIA wa nwa ha 2013, hu tshi katelwa na ndila ya u ḱiswa ha fhungo ilo:

¹Tshiteŋwa 17(1) tsha mulayo wa PAIA- Hu tshi itelwa mulayo wa PAIA, tshiimiswa tshiŋwe na tshiŋwe tsha muvhuso, tshi tea uri nga fhasi ha milayo i langaho zwa u tholwa ha vhashumi vha tshenetsho tshiimiswa tsha muvhuso tshi kwameaho, tshi te tshenetsho tshivhalo tsha vthathu vane vha ḱo shuma sa vhaofisirivhathusi vha mafhungo sa izwi zwi zwa ndeme kha u ita uri tshenetsho tshiimiswa tsha muvhuso tshi kone u swikelea nga ndila yo fhelelaho nga vhahumbeli vha rekhodo dzatsho.

²Tshiteŋwa 56(a) tsha mulayo wa POPIA- Tshiimiswa tshiŋwe na tshiŋwe tsha muvhuso na tsha phuraivethe tshi tea u ita mbetshelwa, nga ndila yo sumbedziswaho kha Tshiteŋwa 17 tsha mulayo wa PAIA, hu tshi vha na tshanduko dzo teaho, dza u tiwa ha tshenetsho tshivhalo tsha vthathu, arali vha hone, sa vhaofisirivhathusi vha mafhungo sa izwi zwi zwa ndeme u itela u ita mishumo na vhuḱifhindleleli hatsho sa zwe zwa sumbedziswa kha Tshiteŋwa 55(1) tsha mulayo wa POPIA.

³Tshiteŋwa 11(1) tsha mulayo wa PAIA- Muhumbeli u tea u nwa tswikelo ya rekhodo ya tshiimiswa tsha muvhuso arali uyo muhumbeli a tshi tevhedza ṱhoḱea dzoṱhe dza maitele kha mulayo wa PAIA une wa elana na khumbelo ya tswikelo ya rekhodo yeneyo; nahone tswikelo ya rekhodo yeneyo a i tei u hanelwa u ya nga zwiitisi zwifho na zwifho zwa u hanelwa zwe zwa ambiwa nga hazwo kha Ndim 4 ya itshi tshipiḱa.

⁴Tshiteŋwa 50(1) tsha mulayo wa PAIA- Muhumbeli u tea u nwa tswikelo ya rekhodo iŋwe na iŋwe ya tshiimiswa tsha phuraivethe arali-

- a. rekhodo iyo i tshi khou tḱoḱea hu tshi itelwa zwa pfanelo kana tsireledzo ya pfanelo dzifho na dzifho;
- b. muthu onoyo a tshi khou tevhedza ṱhoḱea dza maitele dza mulayo wa PAIA dzi elanaho na khumbelo ya tswikelo ya rekhodo yeneyo; nahone
- c. tswikelo ya rekhodo dzenedzo a i khou hanelwa u ya nga zwiitisi zwifho na zwifho zwa u hanelwa zwe zwa sumbedziswa kha Ndim 4 ya tshipiḱa itshi.

- 7.3.6.1. khatshululo ya nga ngomu;
- 7.3.6.2. mbilahelo kha Mulangi wa Mafhungo; na
- 7.3.6.3. khumbelo kha khothe yo itelwaho u hanedzana na tsheo ya Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha muvhuso, tsheo ya nga ha khatshululo ya nga ngomu kana tsheo nga Mulanguli wa Mafhungo kana nga muhulwane wa tshiimiswa tsha phuraivethe;
- 7.3.7. mbetshelwa dza Zwiteńwa 14⁵ na 51⁶ dzine dza lavhelela tshiimiswa tsha muvhuso na tsha phuraivethe nga u fhambana hazwo, zwi tshi dzudzanya bugupfarwa khathihi na uri tswikelo ya iyi bugupfarwa i nga wanala hani;
- 7.3.8. mbetshelwa dza Zwiteńwa 15⁷ na 52⁸ dzine dza amba nga ha nzumbululo dza u tou funa nga iwe muńe dza tshaka dza rekhodo nga tshiimiswa tsha muvhuso na tsha phuraivethe nga u fhambana hazwo;
- 7.3.9. ndivhadzo dzo netshedzwaho hu tshi tevhelwa Zwiteńwa 22⁹ na 54¹⁰ dza nga ha mbadelo dzo teaho u itwa musi hu tshi khou itwa khumbelo ya tswikelo; na
- 7.3.10. milayo yo vhwaho hu tshi tevhelwa Tshiteńwa 92¹¹.
- 7.4. Mirańo ya tshitshavha vha nga kona u vhona kana u ita khophi dza iyi Tsumbamaitele ofisini dza zwiimiswa zwa muvhuso kana zwa phuraivethe, hu tshi katelwa na kha ofisi ya Mulangi wa Mafhungo nga tshifhinga tsho dowealeho tsha mushumo. Iyi Tsumbamaitele i nga dovha hafhu ya wanala:
- 7.4.1. arali ho vha na khumbelo yo livhiswaho kha Muofisiri wa Mafhungo;
- 7.4.2. u bva kha webusaithi ya Mulangi wa Mafhungo ine ya vha (www.justice.gov.za/inforeg/).

⁵Tshiteńwa 14(1) tsha mulayo wa PAIA- Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha muvhuso u tea u vhona uri hu khou wanala bugupfarwa ine ya vha na mafhungo e a sumbedziswa kha phara 4 i re afho nńha nga nyambo tharu dza tshiofisi.

⁶Tshiteńwa 51(1) tsha mulayo wa PAIA- Muhulwane wa tshiimiswa tsha phuraivethe u tea u vhona uri hu khou wanala bugupfarwa ine ya vha na tshalutshedzo dza mafhungo e a sumbedziswa kha phara ya 4 i re afho nńha.

⁷Tshiteńwa 15(1) tsha mulayo wa PAIA- Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha muvhuso, u tea u vhona uri hu khou vha na tshalutshedzo ya lushaka lwa rekhodo dza tshiimiswa tsha muvhuso dzine dza dzula dzi tshi wanala naho muthu a songo ranga u ita khumbelo ya tswikelo.

⁸Tshiteńwa 52(1) tsha mulayo wa PAIA- Muhulwane wa tshiimiswa tsha phuraivethe a nga ita uri hu vhe na tshalutshedzo ya lushaka lwa rekhodo dza tshiimiswa tsha phuraivethe dzine dza dzula dzi tshi wanala naho muthu a songo ranga u ita khumbelo ya tswikelo nga ndila yo tiwaho nahone nga u tou funa hawe.

⁹Tshiteńwa 22(1) tsha mulayo wa PAIA- Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha muvhuso ane khumbelo ya tswikelo ya itwa khae, u tea uri nga ndivhadzo, a humbele muhumbeli wa tswikelo uri a badele mbadelo dzo tiwaho (arali dzi hone), phanńa ha musi a tshi nga bvela phanńa na u lavhelesa khumbelo yeneyo.

¹⁰Tshiteńwa 54(1) tsha mulayo wa PAIA- Muhulwane wa tshiimiswa tsha phuraivethe ane khumbelo ya tswikelo ya itwa khae, u tea uri nga ndivhadzo, a humbele muhumbeli wa tswikelo uri a badele mbadelo dzo tiwaho (arali dzi hone), phanńa ha musi a tshi nga bvela phanńa na u lavhelesa khumbelo yeneyo.

¹¹Tshiteńwa 92(1) tsha mulayo wa PAIA tshi ńea mbetshelwa ya uri – “Minisńa vha nga ri nga ndivhadzo kha Gurannńa ya muvhuso, vha vhea milayo ya nga ha -

- fhungo lńińwe na lńińwe lńińe lńa tńońea kana lńa tendelwa nga uno Mulayo une wa khou ńo vhwewa;
- fhungo lńińwe na lńińwe lńińe lńa elana na mbadelo dze dza ambiwa nga hadzo kha Zwiteńwa 22 na 54;
- ndivhadzo lńińwe na lńińwe ine ya tńońea u ya nga Mulayo uyu;
- maitete a fanaho ane a tea u shumiswa nga Muofisiri wa Mafhungo wa tshiimiswa tsha tshitshavha musi hu tshi khou dzhińwa tsheo ya uri ndi lushaka lufhio lwa rekhodo dzine dza khou tea u vha hone u ya nga Tshiteńwa 15; na
- fhungo lńińwe na lńińwe lńa zwa vhuńangi kana matshimbidzele lńińe lńa vha lńa ndeme kha u ita uri mbetshelwa dza uno Mulayo dzi thome u shuma.”

8. THALUTSHEDZO DZA MAFHUNGO ANE TSHIIMISWA TSHA VHA NA REKHODO DZA HONE NA TSHAKA DZA REKHODO DZINE GCIS YA VHA NADZO

Mafhungo ane tshiimiswa tsha vha na rekhodo dza hone	Tshaka dza rekhodo dzine dza vha hone kha mafhungo mañwe na mañwe
Vhashumi na Thikhedzo ya Tshiimiswa	– Mbekanyamaitele na matshimbidzele a zwa Vhashumi na Thikhedzo ya Tshiimiswa; – Zwikhala zwa mishumo zwo kunguwedzwaho; – Rekthodo dza vhashumi; – U guda na mveledziso, u fana na mveledziso ya zwikili na pulane dza vhugudisi; – Pulane dza ndinganelo ya mishumo na mbalombalo.
Ndangulo ya Masheleni na Vhubveledzi ha Zwibveledzwa na Thengiso	– Mbekanyamaitele na Matshimbidzele; – Rekthodo dza zwa masheleni na zwitatamennde; – Databeizi ya vhanetshedzi vha tshumelo; – Mivhigo.
GITO	– Mbekanyamaitele na mañwalo a Tsumbamaitele; – Dzibugupfarwa; – Mivhigo.
Pulane na Mashumele a Tshiimiswa	– Pulane dza ndeme; – Mivhigo ya ñwaha; – Pulane dza mashumele a ñwaha; – Mbekanyamaitele na Matshimbidzele; – Redzhisitara dza khohakhombo; – Mivhigo.
Ofisi ya Muofisiri wa zwa Mbalelano	– Mivhigo ya muvhalelano.
Zwibveledzwa na Tshaka dza Nyandadamafhungo	– <i>South Africa Yearbook (SAYB) and Official Guide to South Africa;</i> – Gurannḁa ya <i>Vuk'uzenzele;</i> – Magazini wa <i>Public Sector Manager;</i> – <i>SANews;</i> – Mivhigo.
Zhendedzi la Tshumelo dza Vhudavhidzani	– Burotsha ya Khunguwedzo; – Khunguwedzo dza khasho na mbekanyamushumo; – Mishumo ya mbambadzo na phadladzo; Mivhigo ya u renga zwikhala zwa khunguwedzo kha nyandadamafhungo; – Zwifanyiso zwa zwinepe na vidio; – Mivhigo.

Tsenguluso ya Thodisiso na Tshumelo dza Ndivho	– Thandavhudzo na mihumbulo ya thodisiso; – Sethe dza data, mivhigo na makumedzwa; – Tsumbandila dza mafhungo (<i>South African Government Directory, Directory of Contacts, Media Directory and Profiles</i>); – Mivhigo ya nyanadzamafhungo dza dzitshaka na dza fano hayani; – Athikili dza nyanadzamafhungo dzo fhelelaho dza dzitshaka na dza fano hayani; – Mafhungo a zwa vhudavhidzani na milaedza ya ndeme; – Mivhigo na zwitatamennde.
Vhulavhelesi ha Tshigwada: Ikononi na Themamveledziso, Vhulamukanyi na Dzitshaka	– Pulane dza zwa vhudavhidzani; – Milaedza ya ndeme; – Mbekanyamushumo dza zwa Vhudavhidzani ha Muvhuso.
Vhulavhelesi ha Tshigwada: Mveledziso ya Vhathu, Magavhelo a zwa Matshiliso, Mavhusele na Ndangulo	– Pulane dza zwa vhudavhidzani; – Milaedza ya ndeme; – Mbekanyamushumo dza zwa Vhudavhidzani ha Muvhuso.
Vhukwamani ha Vundu na ha Muvhusowapo	– <i>My District Today</i>; – Pulane dza vhudavhidzani ha mveledziso na zwishumiswa; – Zwishumiswa zwa khunguwedzo na mbambadzo; – <i>Government Communicators' Handbook</i>; – Databeizi ya Vhaambeli; – Pulane dza zwa vhudavhidzani; – Mivhigo.
Vhukwamani na Nyanadzamafhungo	– Pulane dza zwa vhudavhidzani; – Pulane dza nyanadzamafhungo na zwitatamennde; – Databeizi ya nyanadzamafhungo.

9. TSHAKA DZA REKHODO DZA GCIS DZINE DZA WANALA MUTHU A SONGO RANGA U ITA KHUMBELO YA TSWIKELO YADZO

Lushaka	Lushaka lwa liṅwalo	U wanala kha webusaithi	U wanala musi ho vha na khumbelo
Liṅwalo la thendara	- Thendara yo kunguwedzwaho; - Dzina la vho avhelwaho khwevhophikhisano.	X	
Mulayo/ matshimbidzele	Milayo yoṭhe ya Phalamennde ya Muvhuso	www.gov.za	
Maṅwalo a ndeme (Pulane na mivhigo)	- Phurofaela ya tshiimiswa (Manweledzo, zwipikwa, mishumo, tshivhumbeo); - Mivhigo ya ṅwaha; - Pulane khulwane; - Pulane ya Mashumele ya ṅwaha;	X	
Zwibveledzwa zwa mafhungo na zwishumiswa	Tshitatamennde tsha Khabinethe; <i>SANews</i>; <i>SAYB</i>; <i>Official Guide to South Africa</i>; zwibugwana; nyusiṭetha; zwibambiri zwa khunguwedzo; phosiṭara; phamufuṭethe; zwibambiri; mafhungo na zwibveledzwa kha www.gov.za; athikili dza mafhungo kha sanews.gov.za; www.vukuzenzele.gov.za na www.gcis.gov.za/content/resource_centre/news_and_mags/public_sector_magazine.	X	

10. TSHUMELO DZINE DZA NETSHEDZWA VHADZULAPO NGA VHA GCIS NA NḂILA DZA U WANA TSWIKELO YA TSHUMELO DZENEDZO

10.1. Maanda, vhuḡifhinduleli na mishumo:

- 10.1.1 Senthara dza Zwiko zwa Mafhungo dzi wanala kha ofisi dza mavunḡu oṭhe a ṭahe u itela u ṅetshedza tshumelo kha vhashumisi vhane vha tou ḡa nga vhone vhane khathihi na u kovhana mafhungo nga nḡila ya eḡekhiṭhironiki u ya nga khumbelo ye ya itwa nga vhadzulapo.
- 10.1.2 Webusaithi ya muvhuso (www.gov.za) i wanala kha GCIS nahone i a kona u swikelea nga vhadzulapo.
- 10.1.3 Ofisi dza madzingu na dza tshiṭiriki dza GCIS dzi ita mafulo a u ṅetshedza mafhungo kha vhupo ha ndeme u itela u angaladza zwa u phaḡaladzwa ha mafhungo a muvhuso kha vhadzulapo. Nḡila dzine dza shumiswa hu katelwa u dzhena muḡi nga muḡi, rinngini dza thekhisi na mavhengeletsekano, u ṅetshedza vathu mafhungo mafhandeni a dzibada na fhethu ho tetshelwaho u phaḡaladza mafhungo eneo.

11. U DIDZHENISA HA VHADZULAPO KHA MUSHUMO WA U BVELEDZA MBEKANYAMAITELE KANA U SHUMISWA HA MAANDA KANA U ITWA HA MISHUMO YO TEAHO NGA GCIS

- 11.1. Mbekanyamaitele dzothe dza lushaka dze dza bveledzwa nga vha GCIS dzo vha hone nga murahu ha musi ho ranga u vha na maitele a u shela mulenzhe ha vhadzulapo musi hu tshi tevhelwa Ndayotewa ya shango la Riphabuiki ya Afrika Tshipembe ya nwaha wa 1996. Maitele aya a u shela mulenzhe ha vhadzulapo ndi ane vhukati ha zwiwwe zwinzhi, a katela vhudavhidzani vhu ngaho vhupfiwa ha vhadzulapo, thambo ya mihumbulo ya vhadzulapo khathihi na vhukwamani na vhashelamulenzhe vha kwameaho.

12. U SHUMISWA HA ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUÑE

12.1. Tshipikwa tsha u shumiswa

GCIS i shumisa zwidodombedzwa zwa vhuñe kha zwa ndangulo ya mishumo yayo yotha nga u angaredza ine khayo ha katelwa:

- maitele a zwa miholo,
- maitele a u thola,
- pentsheni,
- tshikimu tsha ndindamutakalo,
- maitele a zwa vhulayi,
- vhugudisi,
- vhuñifhinduleli ha zwa thendelano dza mushumo na vhañetshedzi vha thundu na vha tshumelo,
- zwipikwa zwa milandu ya zwa vhugevhenga na/kana ya vhukati ha vhadzulapo
- zwipikwa zwa mbalombalo kana thodisiso,
- u tevhedza vhuñifhinduleli ho hweswaho nga milayo, u davhidzana nga ha data dza mafhungo nga imeili, luñwalo, luñgingo, SMS khathihi na
- u khwañhisedza, u sedzulusa na u phumula mafhungo ane a vha hone, u ya nga mulayo wa POPIA.

12.2. Thlutshedzo dza tshaka dza data dza mafhungo na dza mafhungo kana tshaka dza mafhungo dzine dza elana na:

Lushaka lwa data dza mafhungo	Zwidodombedzwa zwa vhuñe zwine zwa nga shumiswa
Muthu wa nama	Madzina na zwifani; zwidodombedzwa zwa vhukwamani (nomboro dza luñgingo lwa ofisini na dza luñgingothendeleki, na adirese ya imeili); vhudzulo, adirese ya poswo kana ya bindu; nomboro ya vhuñe; vhudavhidzani ha tshiphiri; u talusa nomboro; adirese ya imeili; nomboro ya luñgingo; zwidodombedzwa zwa dzilafho; divhazwakale ya zwa vhugevhenga kana mushumo; zwidodombedzwa zwa magunwe; mihumbulo ya vhatu; zwidodombedzwa zwa murafho, mbeu, tshiimo tsha zwa mbingano, lushaka, luambo, tshigwada tsha lushaka na muvhala wa muthu; vuholefali ha muthu; zwidodombedzwa zwa magunwe; zwidodombedzwa zwi elanaho na pfunzo; rekhodo dza Tshikwama tsha Phentsheni; tsenguluso ya mashumele; rekhodo dza zwa vhulayi; rekhodo dza livi; rekhodo dza zwa vhugudisi; rekhodo dza ndifho na muholo; rekhodo dza tshikimu tsha ndindamutakalo; masheleni ane akhouñuswakha muholo; rekhodo dza bannga na masheleni.

Muthutshimulayo /Bindutshimulayo	Madzina a muthu a teaho u kwamiwa; dzina la tshiimiswa tsha mulayo; adirese ya fhethu na ya poswo; zwidodombedzwa zwa vhukwamani (nomboro dza lutingo lwa ofisini na dza lutingothendeleki, na adirese ya imeili); nomboro ya vhuḏiḏwalisi, masheleni, makwevho, zwidodombedzwa zwa saints kana zwa thekiniki na zwiphiri zwa mbambadzo.
Vhashumi	Mbeu; u ḡihwala; tshiimo tsha zwa mbingano; muvhala; vhukale, luambo; zwidodombedzwa zwa pfunzo (ndalukano); zwidodombedzwa zwa masheleni; ḡivhazwakale ya mushumo; nomboro ya vhuḡe; adirese ya fhethu na ya poswo; zwidodombedzwa zwa vhukwamani (nomboro dza lutingo lwa ofisini na dza lutingothendeleki, na adirese ya imeili); vhuḡifari kha zwa vhugevhenga; mutakalo na muvhala, dzilafho, mbeu, lushaka, murafho kana vhubvo, mbeu ine muthu a ḡibaḡekanya nayo, vhukale, mutakalo wa muvhilini kana wa muhumbulo, vuholefhali, vhurereli, mikhwa, lutendo, mvelele na luambo, khathihi na zwidodombedzwa zwa vhathu vhane vha vha mashaka avho (miraḡo ya muḡa).

12.3. Vhaḡanganedzi kana tshaka dza vhaḡanganedzi vhane zwidodombedzwa zwa vhuḡe zwa nga rumelwa khavho.

Lushaka lwa zwidodombedzwa zwa vhuḡe	Vhaḡanganedzi kana lushaka lwa vhaḡanganedzi
Nomboro ya vhuḡe na madzina u itela u ḡola rekhodo ya zwa vhugevhenga	Tshumelo ya Mapholisa a Afrika Tshipembe
Khwaḡhisedzo ya ndalukano	Maandḡalanga a zwa Ndalukano a Afrika Tshipembe
Zwikolodo na kubadelele kwazwo, u itela zwidodombedzwa zwa zwikolodo	Birou dza zwikolodo
Zwidodombedzwa zwa vhuḡe zwa muthu wa vhukuma na muthutshimulayo hu tshi itelwa zwa u renga thundu na tshumelo	Vhufaragwama ha Lushaka, Tshumelo ya Muthelo ya Afrika Tshipembe na Muḡolambalelano wa Afrika Tshipembe
U bvisela khagala zwidodombedzwa zwa vhuḡe u ya nga mulayo	Mazhendedzi a zwa mulayo, zwiimiswa zwa mulayo, zwiimiswa zwa ndangulo ya milayo, madzangano a tsenguluso na ḡhoḡisiso na zwiḡwe zwiimiswa zwa muvhuso.

12.4. U pfukiswa mikaḡo ha zwidodombedzwa zwa vhuḡe ho dzudzanywaho

GCIS i nga pfukisela zwidodombedzwa zwa vhuḡe u ya nḡḡa ha mikaḡo ya la Afrika Tshipembe, musi hu tshi tevhelwa Tshiteḡwa 72 tsha POPIA.

12.5. ḡhalutshedzo nga u angaredza ya Maga a Vhutsireledzi ha Zwidodombedzwa ane a tea u shumiswa nga tshiimiswa tshine tsha vha na vhuḡifhinduleli u itela u vhone uri hu khou vha na u fulufhedzea, vhungoho khathihi na u wanala ha zwidodombedzwa

GCIS i shumisa thekhinoḡodzhi ya musalauno u itela uri hu vhe na vhufulufhedzei khathihi na vhungoho ha zwidodombedzwa zwa vhuḡe zwine zwa vha nga fhasi ha ndangulo yayo. Maga a zwa vhutsireledzi ha zwidodombedzwa a muhasho, ndi ane a katela softiwee dza khomphiyutha dzi fanaho na, *firewalls*, *encryption*, ndangulo yo teaho ya u vula khomphiyutha, u wana hadiwee na softiwee dzo teaho, vhufulufhedzei na zwiḡeḡwa zwa tshiphiri tsha mafhungo a nga ha thendelano dza vhukati ha vhashumi na vhaḡetshedzi.

13. U WANALA HA IYI BUGUPFARWA

13.1. Bugupfarwa iyi i khou wanala nga nyambo dzothe dza tshiofisi dzine dza tou nwala:

- Tshivenda
- English
- Afrikaans
- IsiNdebele
- IsiXhosa
- IsiZulu
- Siswati
- Sepedi
- Setswana
- Sesotho
- Xitsonga.

13.2. Khophi ya iyi bugupfarwa i a wanala kha:

13.2.1 webusaiti ya www.gcis.gov.za.

13.2.2 fhaḽa Tshedimosetso House, hune ha vha ofisi khulwane dza GCIS dzi wanalaho fhaḽa Hatfield, Pretoria, hune vhadzulapo vha nga kona u ya vha i vhala hone nga tshifhinga tsha mushumo tsho teaho;

13.2.3 nga muthu muiwe na muiwe nga murahu ha musi o ita khumbelo na u badela mbadelo dzo teaho; na

13.2.4 kha Mulanguli wa Mafhungo musi ho ranga u itwa khumbelo.

13.3. Hu ḽo tea u itwa mbadelo ya khophi ya bugupfarwa u ya nga siatari ḽinwe na ḽinwe ḽa khophi ya A4 yo itwaho sa zwe zwa sumbedziswa zwone kha Anekitsha B ya milayo.

14. U KHWINIFHADZWA HA BUGUPFARWA

GCIS i ḽo khwinifhadza na u anḽadza iyi bugupfarwa nga nwaha arali zwo tea u ita ngauralo.

Yo bviswa nga

Vho Nomonde Mnukwa

Mulangḽi Muhulu o tou Farelaho

Tshedimosetso House

1035 Francis Baard Street, Hatfield, Pretoria,
0083

Luŋingo: 012 473 0000

